

ПОРАЗКА паразитарної імперії російського фашизму — НЕМИНУЧА

РФ — це найпідліший і найбільший за територією на нашій планеті провідник зла. Однак у духовному сенсі це нище й огидне «недо» понад усе прагне постати наймогутнішим «над». Паразитуючи на багатствах планети, принижуючи своїх творців і виставивши вкрадене у інших навіть у свою державну символіку, це утворення справді стало ницим. Тому його озброєні зграї рабів з ідеологією паразитів намагаються загарбати вільний світ, а найголовніша його мета сьогодні — загарбати і зруйнувати-знищити країну творців: Україну. Воля будь-що панувати над всіма проти спротиву творців-оборонців, темрява фашизму — проти світлого бажання пізнавати світ і діяти у співтворчості з природою (по-іншому — з Творцем усього суцього) — така реальність російсько-української війни, у основі якої — підвалини життя людства на цій планеті.

Але чому у цій війні поразка паразитарної імперії російського фашизму — справді неминуча?

Найголовніше — через те, що ця сьогочасна величезна фашистська імперія відверто пішла проти природи людини, яка покликана бути творцем на планеті, і при цьому прикриває реальність своїх руйнівних дій брехнею на всіх рівнях та ще й намагається розпалити вогнище війни у всьому світі. А значить (як і фашизм гітлерівської Німеччини в середині минулого століття) вона неминуче отримає поразку. А також — через свою духовну ницість, технологічну відсталість у порівнянні з тими країнами, які надають нам допомогу. І тепер справа лише в ціні цієї поразки: у тому, скільки життів буде покладено заради утвердження чергової ідеї-дурниці про якесь там ніби існуюче право знищувати цілий народ (або навіть — народи).

На 3-6 сторінках цього зведеного жовтневого випуску зібраних із різних сайтів матеріалів ми намагалися сконцентрувати відомості як про паразитарну основу РФ, так і про фашистську основу її сьогочасних дій, а також — про те, чому ця імперія має отримати поразку в цій війні. Щодо останнього звертаємо увагу на матеріал «Європейської правди» на 6-й сторінці, де на запитання головного її редактора Сергія Сидоренка відповів один з найвідоміших в Україні відставних генералів США Бен Ходжес. А він там, зокрема, сказав наступне: «...для мене очевидно, що Україна переможе Росію. Ми знаємо з історії, що війна — це випробування волі й випробування логістики. І я бачу, що все розвивається позитивно для України, та не бачу жодних позитивних варіантів для Росії на горизонті. Жодного! Є лише один виняток. Це — варіант, коли ми будемо говорити: "Ми сподіваємося, що Україна зможе досягти доброго результату на переговорах", або: "Слухай, Україно, нехай вже Росія залишить собі Крим заради миру". Бо саме ці заяви є киснем для Кремля».

А на 5-й сторінці ми розмістили уривки з матеріалу: «Путін вже зруйнував «руський мир» — історик Тімоті Еш про війну Росії з Україною», в якому згаданий у заголовку історик заявив про таке: «Найважливіше, що ми маємо зробити якнайшвидше — це дати можливість Україні виграти цю війну. І найкращим розвитком подій для самої Росії була б її поразка», а далі також сказав: «...Сталася трагедія для російської культури. У Великій Британії ми робили величезні помилки, але перехід від постколоніальної культури був набагато м'якшим, і наша література збагачена постколоніальними письменниками. Натомість для російської культури розгорнулася справжня трагедія»

Микола КОРОБКО: ініціативи й досягнення

Ми продовжуємо подавати матеріали під цією рубрикою, яку започаткували в серпневому зведеному випуску часопису. Цього разу звертаємо увагу на звіт Миколи Коробка у день, який став початком рейдерської атаки проти нашої організації в Кривому Розі. З матеріалу звіту добре видно, як діяла тоді наша організація, всього лише за кілька років-кроків до початку російсько-української війни, на різних напрямках. Із тексту також видно, наскільки прискіпливо і точно Микола Іванович підходив до своїх формулювань, аби всім було зрозуміла суть діяльності організації. І тепер, з огляду на те, що тоді відбувалося, можна оцінити, в яких складних умовах (хоча у ще мирний час) працювали криворізькі просвітяни. Проводив ці збори один із найактивніших лідерів НПУ на Криворіжжі просвітянин Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, і не в останню чергу саме завдяки йому негативних наслідків вдалося тоді уникнути. Ту нахабну рейдерську атаку ми тоді відбили: організація вистояла і перемогла. Однак пізніше вона продовжилася в інших формах.

Звітний період охоплює період діяльності об'єднання з 26 лютого 2005 по 31 січня 2009 року. Проте питання налагодження організаційної структури нашого громадського колективу постало ще в 2000 році, коли попереднє керівництво міської організації не передало належно відкоординованих

З В І Т голови Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА про роботу Правління за період 2005-2008 років

списків її членів. Саме в той час Центральне правління «Просвіти» прийняло рішення про проведення перереєстрації всіх просвітян.

До теперішнього складу нашої міської організації входять просвітяни, які шляхом перереєстрації підтвердили своє членство, а також колеги, які вступили до нас після початку перереєстрації.

За останні роки, пішли із життя наші колеги: світлої пам'яті АНДРЕЄВ А.І., БУСАЙ М.Ф., ГОНЧАРЕНКО В.І. ГНІП. Я.І., ДЕХТЯРЬОВ В.В., ІВАНЮК В.І., КІКАВСЬКИЙ С.І., МУХА М.П., САМОЙЛЕНКО Л.М.. У своїй діяльності наше об'єднання керується вимогами норм Конституції України, чинного законодавства, Статуту Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА та Положення про Криворізьке міське об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА.

Починаючи з 2001 року, новий склад правління провадив наполегливу роботу з консолідації членства з метою здійснення статутних завдань. Враховуючи традиційний багатогранний напрямок діяльності «Просвіти», була запроваджена методика роботи за принципом робочих груп, коли для вирішення питання підбиралися виконавці, яких об'єднує зацікавленість та розуміння проблеми. Було поставлене завдання глибокого проникнення діяльності просвітян у життя міської громади, донесення знань про права людини, екологічну проблематику, про ідею української державності та історичний шлях України. Загальні збори з того часу скликалися що два тижні.

Позаяк міська влада, захоплюючись приватизацією, здійснювала і здійснює недбалу україномовну політику, намагається зберегти атрибутику комуністичного минулого, просвітяни змушені відгукуватися на всі такі прояви критичним чином.

Від початку відродження просвітянського руху його учас-

ники у складі національно-демократичних сил домагаються вшанування пам'яті жертв совецьких голодоморів і політичних репресій, зміни назв вулиць, підприємств і закладів, пов'язаних з іменами діячів комуністичного минулого, сприяння органами влади україномовним ЗМІ і навчальним закладам, визнання заслуг борців за визволення України.

2005 року міська організація звернулася до постійної комісії з питань освіти, науки і культури Криворізької міськради з пропозиціями щодо розроблення програми всебічного розвитку і функціонування української мови на період 2005-2010 років і участі в цьому просвітян. Участь просвітян у засіданнях комісії частиною членів комісії була зустрінута конфронтаційно, і справа не мала належного завершення. Організація (зокрема, її членкиня Валентина КРИВДА) активно протистояла, звертаючись у правоохоронні органи, спробам міської влади надати російській мові статус другої державної.

У третій рік життя вступив міський просвітянський часопис обласного поширення «Промінь Просвіти», кореспондентська мережа якого в межах області постійно розширюється. Часопис підтримує стосунки і одержує підтримку від зарубіжних українських видань. Також — від читачів інших областей України. Нещодавно з ініціативи просвітянина Петра ЛИСЕНКА наше об'єднання вийшло в мережу Інтернет, а буквально кілька днів тому з'явилася ще й інтернет-

Закінчення на 2-й сторінці

Микола КОРОБКО: ініціативи й досягнення

Закінчення. Початок на 1-й сторінці

версія нашого часопису «Промінь Просвіти». Криворізька «Просвіта» щороку бере участь у проведених днях Козацької слави біля села Капулівки Нікопольського району, організує походи до куточків уцілілої природи, вшановує пам'ять місцевих діячів літератури, науки, культури. Просвітяни дослідили місце розстрілу героїв українського Руху опору на Криворіжжі під час Другої світової війни з метою подальшого увічнення їхньої пам'яті.

2008 рік, у зв'язку із 100-річчям від дня народження художника-просвітянина, лауреата Шевченківської премії Григорія СІНИЦІ, відзначається як просвітянський рік його пам'яті. Міська організація видала художній календар на тему його творчості. Криворізька просвітянська організація в кількості 18 осіб відвідала ювілейні заходи на честь видатного українського художника у Київському політехнічному університеті. Звернення «Просвіти» до голови міськради з пропозицією надати Г.І.СІНИЦІ звання почесного громадянина міста було відхилене.

За останні 2 роки в рамках Міжнародного кінофестивалю з прав людини силами просвітян проведено 2 міських кінофестивали.

Проводиться правозахисна робота з надання юридичної допомоги мешканцям міста та прилеглих районів.

За рахунок надходжень від центральної «Просвіти» у навчальних закладах розповсюджено літератури і записів на електронних носіях на суму майже 4,5 тисячі гривень. Силами організації постійно поповнюється фонд окремих бібліотек правозахисною і екологічною літературою. Зокрема, добірка правозахисної літератури зосереджена в міській бібліотеці №7. Крім того, просвітяни домоглися забезпечення міських бібліотек для дорослих і для дітей творами нашого земляка Григорія ГУСЕЙНОВА, лауреата Шевченківської премії, головного редактора журналу «Кур'єр Кривбасу».

Проводяться численні літературні заходи в навчальних закладах та вшановується пам'ять видатних українців.

У виставковій діяльності відомі наші просвітяни: вишивальниці Лідія ЧЕЛНОКОВА і Романія СОБЧАК, краєзнавець і колекціонер Микола БАБЕНКО. Лідія ЧЕЛНОКОВА проводить до сотні зустрічей на рік з прихильниками прекрасного: зокрема, – з учнівською молоддю. У її програмі – читання власної поезії, демонстрування робіт художньої вишивки, дарування закладам своїх робіт і виданих книжок.

Систематичну лекторську роботу з історико-патріотичної тематики провадять члени «Просвіти» Славій КАРПЕНКО і Ванда ЛЕХ. З правозахисними та екологічними темами перед учнівською молоддю виступає автор цього звіту.

Значну організаторську роботу виконують заступники голови Володимир НАЛУЖНИЙ, Володимир ЗБИШКО, члени організації Олександр ЧИЖИКОВ, Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Олена МАКОВІЙ, Юрій ЛОГОША, редактор часопису Сергій ЗІНЧЕНКО та інші.

Дух взаєморозуміння та взаємопідтримки більшості членів організації дозволяє в умовах складного в соціальному та духовному планах середовища працювати на здійснення мети діяльності «Просвіти», що несе свою місію вже впродовж 140 років.

Микола КОРОБКО,
голова об'єднання.
(Часопис «Промінь Просвіти»,
число 3 за лютий 2009 року).

На світлині (на першій сторінці): перед криворізькими просвітянами 31 січня 2009 року на звітно-виборних зборах організації виступає Микола Коробко, який знову того дня був обраний головою.

Фото Сергія ЗІНЧЕНКА

Не так давно, 17 січня цього року, Григорію Сіниці, уже під час повномасштабного вторгнення на нашу землю цього дикого і споконвічного ворога, мало б виповнитися 115 років. Але повернімося на деякий час у більш глибоке минуле, дуже важливе для діяльності нашої громадської організації...

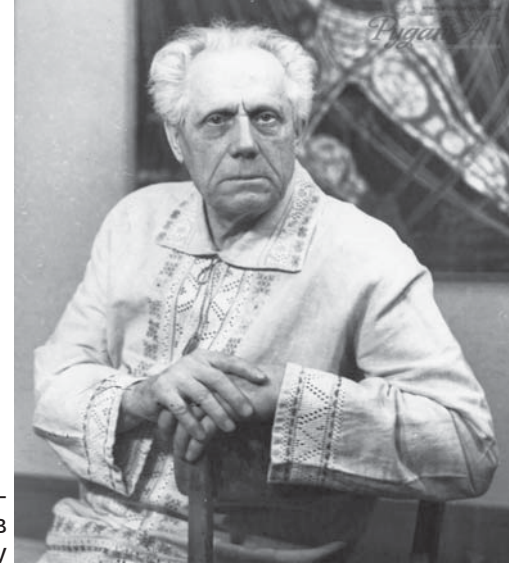
Навесні 2007 року на зборах Криворізького міського об'єднання «Просвіта» імені Тараса Шевченка її

здивований, що академік радо відгукнувся на запрошення, і ми його потім зустрічали вранці 17 січня 2008 року на залізничному вокзалі «Кривий Ріг -Головний».

Чому я в таких деталях згадую про ті події? Та з тієї причини, що час показав, що треба було діяти саме так: неухильно й послідовно, як це робили криворізькі просвітяни під керівництвом Миколи Коробка в руслі турботи про розвиток культури і мистецтва України. І тут

Про важливі моменти впливу громадянського суспільства на утвердження українського мистецтва на Криворіжжі

Під час онлайн конференції 21 жовтня 2023 року з Полтавського краєзнавчого музею імені Кричевського, присвяченої творчості академіка художника Леоніда Тоцького, одним з авторів відтворення мозаїк Софії Київської, який вважав себе (за його ж словами) учнем видатного українського художника і лауреата Шевченківської премії 1992 року Григорія Сіниці, були згадані також слова художника-реставратора, які особливо актуальні зараз, під час російсько-української війни: «Ми воюємо з нашим споконвічним ворогом, російським улусом, з допомогою наших святих»...

багаторічний керівник Микола Коробко запропонував створити робочу групу з підготовки відзначення 100-річчя від дня народження Григорія Сіниці. Тоді, в останні роки свого життя, цей видатний український художник жив і працював у Кривому Розі. До 17 січня 2008-го залишалось близько 9-ти місяців, а за

відчувався реальний вплив підрозділу українського громадянського суспільства на культурну політику. Тоді в одному фокусі зійшлися впливи на цю політику трьох

справді видатних українських діячів: лауреата Шевченківської премії художника Григорія Сіниці, академіка-реставратора Леоніда Тоцького і народного депутата України першого скликання, просвітянина Миколи Коробка.

Важливо також наголосити на тому, що заснована за півтора року до сторічного ювілею художника у майже геть зросійщеному Кривому Розі з ініціативи Миколи Коробка незалежна україномовна газета «Промінь Просвіти» на початку 2008-го присвячувала Шевченківському лауреату цілі сторінки, (на відміну від інших місцевих видань). А наприклад, число друге за січень того ж року відкрилося передовицею «Літопис кольором», цілий же його розворот на двох сторінках вийшов під шапкою «Про художника-монументаліста Григорія Сіницю через 100 років після його народження». Але ви спро-

тодішнього «прохолодного» ставлення місцевої влади до спадщини Григорія Сіниці в Кривому Розі місія, яку виконувала наша криворізька «Просвіта», була справді непростою і відповідальною.

Після візиту в музей Григорія Сіниці, яким на той час керувала Олена Якименко, у мене як члена робочої групи з підготовки відзначення 100-річного ювілею, склалося враження, що київська влада киває на Кривий Ріг, а криворізька – на Київ. Тобто, як мовиться у відомому прислів'ї, «Іван киває на Петра, Петро киває на Івана». Це – щодо взаємодії з виділення коштів на видання, наприклад, альбому робіт художника. А в Дніпропетровську, як обласному центрі, тоді був створений сайт, з якого ми згодом із Володимиром Налужним, теж членом робочої групи, відібрали роботи Григорія Сіниці для видання календаря на 2008 рік. Календар з його флоромозаїкою «Кожем'яка» накладом у 1000 примірників наша громадська організація оперативно видала. Він виявився досить доречним і під час святкування сторіччя Григорія Сіниці і в Кривому Розі в січні 2008 року, і в Києві, де 22 лютого 2008 року в будинку молоді і студентів КПІ була відкрита виставка флоромозаїк Григорія Сіниці, на якій була і наша делегація з Кривого Рогу в складі з 18-ти чоловік.

В середині грудня 2007 року, перебуваючи в Києві, куди я їздив у відрядження для отримання ліцензії на ведення туристичної діяльності ТОВ «ВКФ Геліос», я випадково зустрів Леоніда Тоцького в будинку молоді і студентів, котрий на той час якраз займався реставрацією робіт Григорія Сіниці, а саме: його флоромозаїки «Нестор –літописець». Я тоді Леоніду Григоровичу розповів про цю нашу підготовку і запросив його до нас у місто з цієї нагоди. І я був приємно

буйте знайти хоч згадку про це в бібліографії робіт про творчість цього художника.

Олександр ЧИЖИКОВ,
кореспондент газети
«Промінь Просвіти Є».

На світлинах: (вгорі) – український художник Григорій Сіниця; (в центрі) – флоромозаїка Григорія Сіниці «Байда»; (внизу) – картина Григорія Сіниці «Кожем'яка».

ПОРАЗКА паразитарної імперії російського фашизму - НЕМИНУЧА

У завершальній частині інтерв'ю з директором Харківської правозахисної групи та головою Правління Української Гельсінської спілки з прав людини Євгеном Захаровим читайте про те, чи можна кваліфікувати воєнні злочини російських окупантів в Україні як геноцид і чи вдасться притягнути до відповідальності не лише рядових російських воєнних злочинців та їхніх посіпак з-поміж колаборантів, але також і вище військово-політичне керівництво російської федерації.

ЗНИЩИТИ ДЕРЖАВУ УКРАЇНА ЦЕ СУТО ФАШИСТСЬКА МЕТА

— Воєнні злочини російських окупантів часто порівнюють з нацистськими або фашистськими. Широко вживаним є новий термін рашизм. Наскільки релевантна така термінологія щодо політичного режиму та політичних практик сучасної російської федерації?

— Я б не поспішав вводити в широкий вжи-

зультату — усім відомо про ордер на арешт президента російської федерації владіміра путіна та російської уповноваженої з прав дитини при президенті рф марії львової-белової. Думаю, що наступною справою, яку відкриє Офіс прокурора Міжнародного кримінального суду, буде справа про атаки на енергетичну інфраструктуру України: там путін, так само як із дітьми, публічно задокументував цей злочин. Утім, на нашу дум-

розширити межі цього поняття. Наприклад, має фігурувати таке поняття, як екоцид, бо вибух на Каховській ГЕС — це неймовірно жахливий злочин за своїми наслідками. Тому поняття геноциду слід розширювати, щоб екоцид також підпадав під поняття геноциду. Крім того, є й така річ — культурний геноцид. Це те, про що говорив Рафал Лемкін, автор самого поняття й визначення геноциду. У початковому визначенні геноциду, яке пропонував Лемкін, фігурували не лише етнічні, але також політичні та культурні спільноти. Однак коли 1948 року ухвалювали остаточний текст Конвенції про запобігання та покарання за злочин геноциду, то ці визначення викреслили через позицію радянського союзу, який не міг цього допустити, бо тоді б, наприклад, знищення соціальних класів чи Голодомор 1932-1933 років слід було б визнати геноцидом. Тож я думаю, що на визначення змісту поняття геноциду слід звернути пильнішу увагу.

але навіть побутової. Чимало також і зовсім безпідставних звинувачень у колабораціонізмі. Як слід діяти правоохоронним органам і правозахисникам у цьому плані?

— За нашими спостереженнями, справді зараз у суспільстві є певний запит на те, щоб звинувачувати й карати більше, ніж, на наш погляд, обґрунтовано й потрібно. Той закон про колаборацію, який зараз діє, написаний не дуже чітко, його треба змінити й більш чітко визначити, що є і що не є колаборацією та, відповідно, хто є і хто не є колаборантом. Також для того, щоб засудити когось як колаборанта, необхідно відкрити кримінальне провадження, мати докази, отримати вирок суду. Є історії, коли люди були змушені залишатися під окупацією і якимось працювати, щоб вижити. Чи інші випадки, коли, наприклад, окупанти убили диригента оркестру Херсонського театру за те, що він відмовився диригувати на якомусь концерті для росіян. Якби він погодився, то лишився б живим. І

«Політичний режим сучасної росії — це звичайний фашизм» — Євген Захаров

ток новий термін «рашизм». Це, можливо, гарна публіцистична знахідка, але навряд чи з неї варто робити щось більше. Насправді в росії звичайний фашизм. З цього приводу є гарна американська приказка: якщо щось має вигляд качки, ходить, як качка, і крякає, як качка, — то це качка. Так і тут — те, що роблять росіяни, і те, як вони це роблять, — це фашизм. А всі ці дрібні деталі, які політологи розбирають, є там певний прояв фашизму чи немає, то вже суто другорядні моменти. Щоб зрозуміти фашистську сутність російського режиму, достатньо поглянути на головну мету агресії російської федерації проти України. Справжня мета росії в цій війні — ліквідувати українську державу і знищити всіх тих людей, які її підтримують, вважають її своєю. От і все, це їхня головна мета. А інших, кого можна, слід змусити припинити опір і змиритися або навіть спонукати допомагати знищувати Україну. Саме на це скерована вся політика терору російських окупантів на захоплених територіях. Коли відбувається викрадення, катування, залякування людей росіянами, то все це має на меті одне — підкорити українців, зробити так, щоб держава Україна зникла з мапи. Це суто фашистська мета.

РОСІЙСЬКІ ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ Є ГЕНОЦИДОМ

— Добре відомо, чим завершились історичні попередники сучасного путінського режиму в росії італійські фашисти та німецькі нацисти — відбувся міжнародний трибунал у Нюрнберзі. Яким чином має бути юридично оформлений судовий процес над сучасними російськими воєнними злочинцями?

— Я дотримуюсь думки, що для суду над російськими воєнними злочинцями має бути створений окремий спеціальний Міжнародний трибунал. На сьогодні єдиним судовим органом, який може розглядати воєнні злочини, злочини проти людяності та злочини геноциду, є Міжнародний кримінальний суд. За своїм статутом розглядати злочин агресії він не може, й узагалі видається так, що жодна чина на сьогодні міжнародна судова інституція не може розглядати злочин агресії. Саме тому слід створити спеціальний Міжнародний трибунал для розгляду злочину агресії росії проти України. По-друге, слід враховувати межі компетенції національних правоохоронних органів, які мають виконувати свою роботу. Тривають розслідування, в яких бере участь, зокрема, і Харківська правозахисна група, відбуваються суди, вже є засуджені. Причому якщо є докази вини певних російських військових, то можуть відбуватися і відбуваються суди без присутності обвинуваченого, якого засуджують заочно. Нарешті, Міжнародний кримінальний суд ще 2 березня 2022 року оголосив про початок стадії розслідування. Була створена спільна комісія Генеральної прокуратури, в межах якої слідчі Генеральної прокуратури та слідчі Офісу прокуратури Міжнародного кримінального суду працюють разом. Саме вони відкрили справу щодо примусової передачі дітей з України до росії і довели її до реального ре-

справу проти путіна та львової-белової слід перекаваліфувати відповідно до шостої статті Римського статуту, оскільки це геноцидна справа. Зараз ми працюємо саме над тим, щоб обґрунтувати тезу про те, що російські воєнні злочини в Україні є саме геноцидом.

ТЕ ЩО ЧИНИЛИ РОСІЙСЬКІ ОКУПАНТИ В МАРІУПОЛІ, — Є ГЕНОЦИД

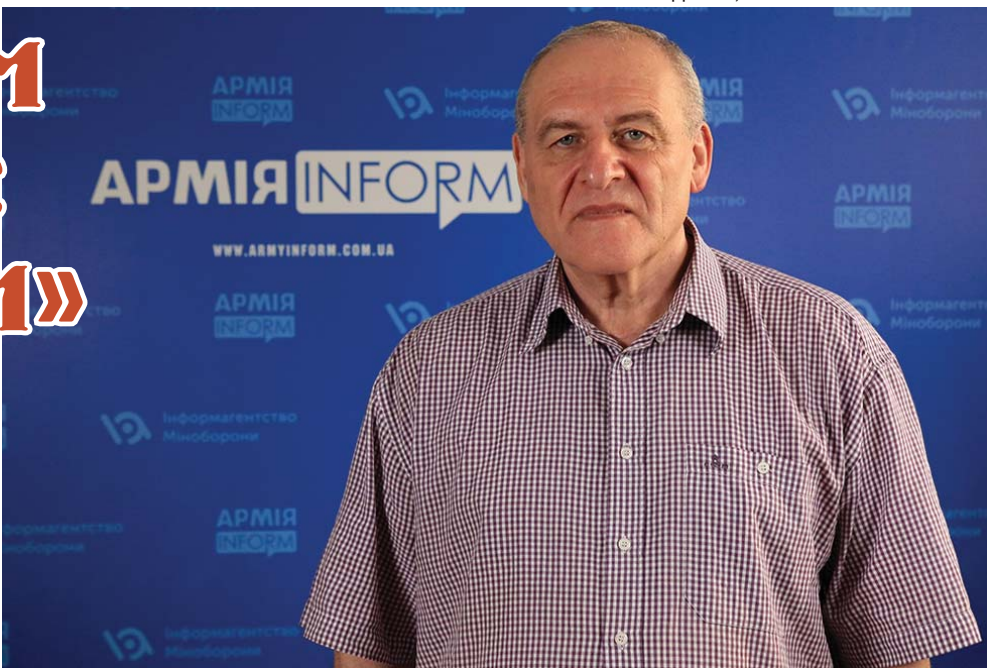
— Наскільки високими є шанси, що трактування воєнних злочинів росії проти України як геноциду визнає міжнародна спільнота?

— Це складний і тривалий процес. Ми аналізуємо вже зібрану інформацію та формуємо обґрунтування кваліфікації певних злочинів. Йдеться, наприклад, про катування, яке можна кваліфікувати і як воєнний злочин, і як злочин проти людяності. Враховуючи колосальний масштаб і системність цього злочину з боку російських окупантів, катування можна вважати елементом цілеспрямованої політики російських загарбників щодо українців. З огляду на це, катування слід кваліфікувати як злочин проти людяності, який має ознаки геноциду. Ще один злочин проти людяності — це насильницькі зникнення, яких відбулося вже дуже багато. Ми майже закінчили подання щодо цього до Міжнародного кримінального суду, сподіваюся, що цього року його буде подано. Крім того, ми впевнені, що те, що чинили російські окупанти в Маріуполі — це геноцид. Обґрунтування того, що це геноцид, вже підготували, нещодавно завершили переклад його тексту англійською мовою. Це велике обґрунтування, яке незабаром буде опубліковане як українською, так і англійською мовами і передане до Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду. Також ми завершили подання щодо невибіркових обстрілів, які є воєнними злочинами, і вже здійснено його переклад на англійську мову.

Отже, зараз ми вже на тому етапі, коли зібрано багато інформації, необхідно все це узагальнити та подати до Міжнародного кримінального суду, привернути увагу до зафіксованих злочинів.

ПОНЯТТЯ ГЕНОЦИДУ МАЄ ТАКОЖ ОХОПЛЮВАТИ ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРНОГО ГЕНОЦИДУ — Здійснено велику роботу з метою довести, що дії росії проти України — це геноцид. Чи є шанси, що світова спільнота визнає воєнні злочини російських окупантів саме геноцидом?

— У світовій спільноті думки між експертами розділилися. Одна частина вважає, що це геноцид, погоджується з цим, друга ж частина вважає, що ні, це не геноцид. Причому в обох групах, можна сказати, зірки першої величини — найвідоміші експерти в цій сфері. Проблема полягає в тому, що насправді той злочин геноциду, який був на практиці, який вони ж розслідували і за який засуджували, він має зовсім інший характер, ніж те, що відбувається у нас зараз. Я вважаю, що для того, щоб говорити про геноцид, необхідно

ВИЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ З ОДНІЄ СОЦІАЛЬНОЇ ГРУПИ ТА ПЕРЕДАЧА ДО ІНШОЇ Є ГЕНОЦИДОМ

— Мені здається, над нами тяжіє визначення геноциду в контексті трагедії Голокосту, коли відбувалося знищення людей насамперед за етнічною ознакою.

— Так, у масовій свідомості як акт геноциду сприймається лише фізичне убивство всіх представників певного народу. Натомість поняття геноциду навіть у наявному на сьогодні юридичному визначенні є значно ширшим, наприклад, актом геноциду є передача дітей з однієї соціальної групи до іншої та виховання їх з прищепленням цінностей іншої соціальної групи. Це — один з п'яти актів геноциду. Діти до трьох років, якщо їх назад не забрати, будуть взагалі втрачені в цьому сенсі, це слід визнати. В них уже буде інше ставлення, інша мова, інша свідомість. І це є саме геноцидом, умисним злочинним ударом по людському генофонду. Між іншим, уже 2014 року росіяни намагалися це зробити. Пам'ятаєте всі ті історії, коли російські окупанти вивозили вихованців дитячих будинків до росії? Це робилося вже тоді. Тому ми не можемо залишатися строго в межах юридичного визначення поняття геноциду в Конвенції ООН 1948 року, бо в її рамках буде важко довести геноцид, хоча ми й будемо намагатися це зробити.

— У контексті видачі ордеру на арешт путіна та львової-белової, а також заочних судових вироків російським воєнним злочинцям і колаборантам маю озвучити таке, сказати б, обивательське питання. Воно дуже часто звучить від пересічних громадян України, які зауважують, що заочне засудження нічого не значить, оскільки жодного реального покарання не відбувається, бо правосуддя не спроможне забезпечити виконання вироку. То чому заочне засудження важливе?

— Насправді заочне засудження важливе. Це фактично означає, що засуджені злочинці не можуть абсолютно нікуди виїхати з росії, бо їх заарештують і передадуть в Україну. Також люди, яких заочно засудили, знають про вирок і вже це саме собою є формою морального покарання. Це має впливати на людей, на їхню психіку, на самопочуття, бо моральна складова також важлива.

СЛІД БУТИ МАКСИМАЛЬНО ОБЕРЕЖНИМИ. ЩОБ НЕ ПОКАРАТИ ЛЮДЕЙ ЗА КОЛАБОРАЦІЮ, ЯКОЇ НАСПРАВДІ НЕ БУЛО

— Маю також питання з іншого ракурсу: так само дуже поширеним у суспільстві є запит на жорстке покарання за будь-які прояви колаборації, не лише політичної,

якщо хтось інший, знаючи вже про це вбивство, погодився б, то я не звинувачував би його так категорично, як декому, можливо, хочеться. Так само як питання, скажімо, отримання російського паспорта. Це не є доказом саме колаборації, бо відомо, що до прийняття російського громадянства на окупованих територіях змушували дуже активно, тиснули, погрожували. Без паспорта держави-агресора часто не можна було отримати елементарних послуг, інколи навіть медичних. Тому з питанням звинувачень у колаборації слід розбиратися ретельно й виважено.

Інша справа, звичайно, це громадяни, які свідомо й активно співпрацювали з російською окупаційною владою, добровільно обіймали певні посади в окупаційній адміністрації. Або допомагали російським військовим виявляти українських поліцейських, учасників АТО та ООС, прикордонників. Це однозначно безсумнівна колаборація, тут немає в чому сумніватись. Підсумовуючи, скажу так: є беззаперечні випадки колаборації, щодо них слід відкривати слідство, збирати докази, передавати справу до суду, судити. Є ситуації, про які так само однозначно можна стверджувати, що вони випадками колаборації не є.

НАМ ПОТРІБНА ПЕРЕМОГА, ІНШОГО ВИХОДУ В НАС НЕМАЄ

— Безперечно. І так само після перемоги нам доведеться працювати з покаранням воєнних злочинців, причому не лише рядових виконавців, але і вищого військово-політичного керівництва російської федерації. Чи є шанси притягнути його представників до відповідальності?

— Я вважаю, що є. Моє переконання базується на тому, що я впевнений, що нарешті колективний Захід зрозумів, що росія посягає на його звичне життя, на його цінності, на його бізнес, на все. Напавши на Україну і розв'язавши найбільшу війну в Європі після Другої світової, російська федерація воює фактично і проти Заходу також. Тому в міжнародній спільноті зрештою визріло переконання, що росію треба за це жорстко покарати, путіна необхідно за це покарати. Тому я впевнений, що Україна переможе і підтримка з боку Заходу не лише не зменшиться, а буде лише збільшуватися — нам будуть надавати і зброю, і кошти стільки часу й у тих обсягах, в яких це буде нам потрібно.

Антон ПЕЧЕРСЬКИЙ, кореспондент Армія. Inform (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням:

<https://armyinform.com.ua/2023/08/16/politychnyj-rezhym-suchasnoyi-rosiyi-cze-zvyčajnyj-fashyzm-yevgen-zaharov/>)
На світліні: Євген ЗАХАРОВ

ПОРАЗКА паразитарної імперії російського фашизму - НЕМИНУЧА

ЗАЗІХАННЯ НА ІСТОРІЮ

Один з улюблених наративів російської пропаганди, популярний у СРСР і підкріплений псевдонауковою риторикою Путіна, — спільне походження «трьох братніх народів», українців, білорусів і росіян. Росія вважає себе спадкоємицею Київської Русі, привласнюючи культурні,

жавного герба, каже Володимир Селєзньов у вже згаданій книжці про російські запозичення, а його функцію виконували гербові печатки (для порівняння — український герб, «Тризуб Володимира», Юриковичі використовували ще з X століття). Двоголовий орел, що став за правління князя Івана III російським гербом, має давню, однак чужу історію. На

ворають, що ця музика аж надто нагадує «Епічний фрагмент» українського композитора Миколи Лисенка.

УКРАДЕНА КУЛЬТУРА

Культурними досягненнями інших народів, зокрема українців, росіяни теж охоче поповнюють список своїх здобутків. 2021 року «Російський центр нау-

тор часто бував в Україні, зупиняючись, зокрема, у Тростянці та Кам'янці. Особливим місцем для Чайковського було Поділля. Саме тут митець створив багато музичних творів на українську тематику, серед яких «Садок вишневий коло хати», «Коваль Вакула», «На городі біля броду». Росіяни, однак, заперечують зв'язок Петра Чайковського з Україною, наголошуючи на його внескові в розвиток «грандіозної російської культури». Кремль безкінечно спекулює на творчості Чайковського, міцно зв'язавши її зі своїми імперіалістичними наративами (композитор став одним із символів Серпневого путчу 1991 року — коли під час агонії СРСР громадянам вмикали «Лебедине озеро»). Постає композитора була так заідеологізована російською машиною пропаганди, що сьогодні починають дискусії про його українськість видається особливо складною справою. Щоби перевірити позицію будь-якого культурного діяча щодо України, можна надіслати його прізвище в чат-бот у телеграмі «А Пушкін вам що сделал?».

Крадіжки спостерігаємо й у галузі живопису. Мало того,

жили на варениках, про що можна довідатися з етнографічних досліджень: «На Андрея дівчата варили пироги і викладали їх перед голодним котом, — чий пиріг кіт хапав першим, тій дівчині належало до весілля готуватися. Якщо кіт лише відкусив пирога й покинув, значить — на розлучення й самотність». А ще в давні часи вареники підносили українським породицям — як символ плодючості та продовження роду. Вареники уособлювали молодик, а молодий місяць в українській традиції символізував жіноче начало.

ТОВАРИ ТА ТЕХНІКА

Завдяки економічним санкціям, накладеним на РФ за агресивне вторгнення до незалежної держави, оприявлюється неспроможність російського виробництва (росіяни навіть цяхи імпортували — виявила голова ради їхньої федерації). Незабаром ми побачимо наслідки імпортозаміщення, а ця тенденція, до речі, притаманна Росії віддавна. У часи СРСР, після закінчення Другої світової війни, багато потужних виробництв було перевезено на територію Радянського Союзу із підконтрольних йому земель Німеччини. Попу-

Сьогодні світ спостерігає за антигуманними злочинними імперіями, що століттями вибудовувала потужну машину пропаганди. Російський історично-культурний розвиток є невіддільним складником імперської політики, що просто-таки не може втриматися від зазіхань на історичну спадщину інших народів. Посягання росіян на здобутки інших держав торкнулися фактично всіх сфер життя: історії державності, національних символів, відомих на весь світ письменників і художників, винаходів, техніки та товарів, національної кухні... Про привласнення Росією культурних, історичних та економічних здобутків інших держав ґрунтовно розповідає Володимир Селєзньов у книжці «Кремлівський плагіат: від шапки Мономаха до кепки Ілліча». Причини спроб імперії присвоїти спадок України та інших націй публіцист пояснює бажанням Росії повернути гегемонію над колишніми колоніями та задовольнити імперські забаганки. Іншою дуже промовистою деталлю в теорії колоніалізму є визиск метрополією колонії за принципом «що ваше, те й наше». Саме так багато років поспіль Росія намагається повернути свою минулу могутність.

суспільно-політичні та історичні здобутки цивілізованої держави. Насправді ж історія Росії дуже опосередковано пов'язана з Руссю: коли Київська Русь уже стрімко інтегрувалася в європейський простір, Москва була лишень удільним князівством Володимирської землі. Історична доля Росії як державного утворення починається за правління сина київського князя Володимира Мономаха, Юрія Долгорукого: у середині X століття він став правити в Заліссі — землі, де пізніше з'явилася Москва. А «розбратання» народів відбулося, коли син Долгорукого, Андрій Боголюбський, спалив і розграбував Київ, вважає історик Андрій Павляшик...

Однак навіть після кількох сотрічної легітимізації вкраденої історії Москві муляла очі древності Києва. У радянський період Кремль нівелював, припинював, спрощував українську історію, радянські військові в роки Другої світової війни закладали вибухівку в пам'ятки та святині, з якими пов'язаний історичний розвиток України. Дивом вдалося врятувати Софію Київську: перед відступом із Києва один із червоноармійців мав підірвати собор. Тоді керівнику «Софійського архітектурно-історичного музею» вдалося зупинити солдата; подібну спробу знищення пам'ятки більшовики здійснювали й у 1930-х роках. Натомість Михайлівський золотоверхий монастир, зведений у 1108–1113 рр. князем Святополком Ізяславичем, врятувати не вдалося. У серпні 1937 року згідно із розпорядженням радянської влади монастир було знищено (відбудували його у 1997–1998 роках). Українська історія й нині не дає спокою Москві — під час повномасштабного вторгнення російські війська знову погрозували Софії Київській, методично руйнують українські культурні та історичні осередки.

ДЕРЖАВНА СИМВОЛІКА

Державні символи представляють інтереси нації, уособлюючи її погляди на державну політику. Попри одвічні імперіалістичні нахили й територіальний розмах, справи зі створенням та утвердженням державної символіки в Росії просувалися вкрай повільно й коринилися в чужому ґрунті. Аж до XVI століття в Росії не було офіційно затвердженого дер-

зображення орла з двома головами, що символізує образ сонця, можна натрапити ще на печатках давніх шумерів, найбільшої слави цей символ набув за часів Давнього Риму, коли його використовували візантійські імператори династії Палеологів (XIII–XV століття). Оскільки Росія вважала себе правонаступницею православної Візантійської імперії, що утвердилася внаслідок поділу Римської імперії, то і двоногового орла стала використовувати як символ власної величчя та благородства. Цар Іван III, одружившись із племінницею візантійського імператора Софією Палеолог, остаточно затвердив зображення двоногового орла гербом Росії. Звідси росіяни виводять ідею своєї держави як так званого «третього Риму».

Не менш промовистим у контексті запозичень національної символіки є затвердження російського триколуру 1669 року. Ця історія пов'язана з торговельним ремеслом. Нідерландський інженер, який керував будівництвом російського корабля «Орел», попросив царя надати державний прапор, щоб установити його на судні. Російський цар Олексій Михайлович, не знаючи ролі державного прапора, скопіював його з корабля самих Нідерландів — а 1720 року Петро I просто змінив порядок розташування смужок.

Цікава історія пов'язана і з утвердженням гімну Росії. Хай як називалася їхня держава, її національний символ позначався запозиченнями: в Російській імперії «Боже, царя храни» мав мелодію гімну Британської імперії God save the King; після 1917 — використовувався міжнародний «Інтернаціонал», слова якого написав французький революціонер Ежен Потьє. У 1940-х з'явився радянський гімн, мелодія якого збереглася і в теперішньому російському. У роки Другої світової війни популярною та символічною в СРСР була патріотична пісня «Вставай, страна огромная». Мелодію до неї буцім написав російський композитор Олександр Александров, однак українські композитори та музикознавці го-

ки і культури в Києве», філія Російської державгенції «Россо-трудничество», спромігся назвати «російсько-українським поетом» Тараса Шевченка. Як пояснили співробітники обуреним коментаторам — мовляв, у Шевченка є твори російською, а значить, він російський поет. Цю риторіку росіяни повторюють уже давно щодо Гоголя та Булгакова. І якщо Булгаков справді вкладав в уста своїх героїв антиукраїнські вислови, то Гоголь ясно показував захоплення українцями (узяти хоча б повість «Тарас Бульба», 1835). Микола Гоголь цікавився етнографією, збирав український фольклор, а в листі до етнографа Михайла Максимовича писав: «Дійсно, кидайте кацапію та їдьте у гетьманщину. Я сам думаю так зробити і наступного року поїхати звідси. Дурні ми насправді, як подумати добре! Для чого і кому ми жертвуємо всім? Ідьмо!»

Натомість російських письменників, які вважали себе українцями, у РФ не послідають називати україно-російськими. Так, письменник Антон Чехов народився в Таганрозі, де тоді здебільшого населення було українським, і в офіційному переписі населення від 1897 року в графі національності написав «малорос» (у XIX столітті такі назви, як «малорос» та «холол» не сприймалися в негативному контексті, а сам Чехов про себе говорив так: «У моїх жилах тече українська кров»). Про українськість Таганрога письменник писав у автобіографії — згадку про що вилучили радянські науковці. Про ставлення до українців у листі до українського історика та лінгвіста Агатангела Кримського письменник висловився так: «Україна дорога і близька моему серцю. Я люблю її літературу, музику, її чудесну українську пісню, повну чарівної мелодії. Я люблю український народ, який дав світу такого титана, як Тарас Шевченко».

Цікавий випадок пов'язаний і з постаттю композитора Петра Чайковського, що, до речі, походить із старовинного українського роду Чайок (ба більше — родина Чайковських родичалася з українськими родами Гребінок та Гоголів). Замолоду компози-

що росіяни позиціюють Архіпа Куїнджі, Івана Айвазовського «своїми» художниками, під час повномасштабного вторгнення вони ще й викрали їхні картини з маріупольських музеїв. Намагаються росіяни втиснути в парадигму «руського міра» й Казимира Малевича, що народився в Києві, жив у містах і селах Слобожанщини. Російським митцем його називають лиш тому, що якийсь час він творив на території Росії. Однак, як наголошує дослідник творчості Малевича Дмитро Горбачов, українська ідентичність була принциповою позицією самого художника: заповнюючи анкети, у графі «національність» Казимир Малевич писав «українець», а табуйована за всіх часів у Росії тема Голодомору зринула на супрематичних картинах митця.

НАЦІОНАЛЬНА КУХНЯ

Гастрономія Росії слідом за культурою хизується багажем запозичень, що в ментальності росіян закріпилися як власні надбаня. Передусім згадаємо борщ і вареники — очевидні складники українського кулінарного канону, що зафіксовані в національній класичній літературі, етнографічних працях. В інтернеті та меню закордонних ресторанів часто-густо можна натрапити на рецепти «борщу по-російськи», адже радянська традиція асимілювала національні особливості, а пізніше Росія любівовала своє спадкоємство; часто російські джерела йменують борщ «спільнослов'янським» надбанням. Щоби світ визнав борщ українським, кулінарний експерт і шеф-кухар Євген Клопотенко промотує його історію, здійснив експедицію регіонами України в пошуках оригінальних рецептів, дбає про те, щоби внести борщ до Списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Вареники, які, на думку росіян, теж винайшли вони й поширили світом через Польщу, самі поляки називають «пирогоми» — як і українці, що проживають на заході України. Ця страва мігрувала до Польщі з Галичини. Роль вареників відбиває український фольклор. Так, на Андрія (13 грудня) дівчата воро-

ляне авто «Москвич-400» виготовляли на вивезеному заводі Opel і воно точно повторювало німецький Opel Kadett K38, а ще один класичний зразок радянського автомобілебудування, «Запорожець», завдячував своїй появі італійському авто Fiat-600. Та сама пригода сталася й із радянськими мотоциклами під назвою «Урал», що копіювали німецький BMW-750.

Створення копій під власним брендингом не оминувало й виробництво їжі та напоїв. За сприяння КПРС Всесоюзний науково-дослідний інститут пивобезалкогольної промисловості взяв на себе завдання зі створення аналогу знаменитої «Кока-коли». Саме тоді й побачив світ солодкий напій «Байкал».

Не обійшлося без запозичень і під час будівництва московського метрополітену. Оскільки СРСР не мав досвіду створення подібних конструкцій, та й коштів на залучення іноземних експертів бракувало, Хрущов вирішив замовити в англійців лише один екземпляр прохідницького щита (конструкції для прокладання тунелів). Ознайомившись із нюансами будівництва, СРСР просто копіював західні зразки.

Цікава історія також пов'язана з процесом виробництва зброї. Автомат Калашникова, що вважається візитівкою збройної індустрії Росії, також запозичений. «Калаш» був розроблений за схемою німецької гвинтівки StG 44 конструктора Гуго Шмайсера. Шмайсер особисто керував розробкою в СРСР. Згідно з радянською, а згодом і російською пропагандою, збройна гордість Росії була розроблена Михайлом Калашниковим, який не мав інженерної освіти та закінчив 7 класів сільської школи.

Попри свої територіальні масштаби та через безперервні нашільні спроби утвердження «руського міра» на територіях інших держав, Росія розпоршує свій ресурс на встановлення культурної та територіальної гегемонії. Нині вона пішла ще далі, відбираючи в українців їхні міста, будинки та, що найголовніше, — життя.

Сайт «Ukrainer».
(У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://ukrainer.net/rosia-privlasnyla/>)

ЩО ПРИВЛАСНИЛА РОСІЯ

ПОРАЗКА паразитарної імперії російського фашизму – НЕМИНУЧА

ФРАГМЕНТИ

Нам всім треба сказати це вголос і визнати: Росія – це фашистська держава, а її реальна ідеологія – фашизм. Професор Йельського університету Тімоті Снайдер у своїй колонці для *The New York Times* пояснює на конкретних прикладах, чому Росія повністю відповідає всім науковим критеріям такої держави. «Тексти» переклади цей матеріал з невеликими скороченнями.

Фашизм ніколи не був переможений як ідея. Оскільки це культ ірраціональності та насильства, його не можна було знищити як аргумент: поки нацистська

році Радянський Союз ставився до фашистів як до ще однієї форми капіталістичного ворога. Комуністичні партії Європи мали ставитися до всіх інших партій як до ворога. Ця політика фактично сприяла сходженню Гітлера: хоча вони чисельно переважали нацистів, німецькі комуністи та соціалісти не могли співпрацювати. Після цього фіаско Сталін скорегував свою політику, вимагаючи від європейських комуністичних партій створити коаліції для блокування фашистів. Це тривало недовго. У 1939 році Радянський Союз приєднався до нацистської Німеччини як фактичний союзник, і

– все це дуже зрозуміло. Війна проти України – це не лише повернення до традиційного фашистського поля бою, а й повернення до традиційної фашистської мови та практик. Інші народи там потрібні лише для колонізації. Росія є безневинною через своє стародавнє минуле. Існування України – це міжнародна змова. Війна – це відповідь [на цю несправедливість]. Оскільки Путін говорить про фашистів як про ворога, нам може бути важко зрозуміти, що він насправді може бути фашистом. Але у війні Росії проти України «нацист» просто означає «недолюдський ворог» —

Росія – це фашистська держава. Якщо Україна не переможе, нас очікують десятиліття темряви — Тімоті Снайдер

Німеччина здавалася сильною, європейці та інші мали спокусу до нього приєднатися. Лише на полях битв Другої світової війни фашизм зазнав поразки. Тепер він повернувся — і цього разу країною, яка веде фашистську руйнівну війну, є Росія. Якщо Росія переможе, фашисти всього світу втішаться.

Ми помиляємося, обмежуючи наші страхи перед фашизмом певним образом Гітлера та Голокосту. Фашизм був італійським за походженням, популярним у Румунії — де фашистами були православні християни, які мріяли про насильство, що очищує — і мав прихильників у всій Європі (і Америці). У всіх його різновидах йшлося про торжество волі над розумом. Через це йому неможливо дати повністю вичерпне визначення. Люди розходяться, часто різко, щодо того, що таке фашизм. Але сьогоднішня Росія відповідає більшості критеріїв, які зазвичай застосовують вчені.

Україна не вперше стає об'єктом фашистської війни. Завоювання країни було головною метою війни Гітлера в 1941 році. Гітлер вважав, що Радянський Союз, який тоді керував Україною, був єврейською державою: він планував замінити Радянську владу своєю власною і претендувати на родючі сільськогосподарські землі України. Радянський Союз заморився б голодом, а Німеччина стала б імперією. Він уявляв, що це буде легко, тому що Радянський Союз, на його думку, був штучним утворенням, а українці — колонізованим народом.

Схожість із війною Путіна вражає. Кремль визначає Україну як штучну державу, єврейський президент якої доводить, що вона не може бути справжньою. Після ліквідації нечисленної еліти, як припускалось, народні маси з радістю приймуть російське панування. Сьогодні саме Росія відмовляє світові в українській їжі, погрожуючи голодом на глобальному півдні.

Багато хто вагається, чи вважати сьогоднішню Росію фашистською, тому що сталінський Радянський Союз визначив себе як антифашистську державу. Але використання цього формулювання не допомогло визначити, що ж таке фашизм — і це більш ніж заплутує сьогодні. За допомогою американських, британських та інших союзників Радянський Союз переміг нацистську Німеччину та її союзників у 1945 році. Проте його опозиція фашизму була непослідовною. До приходу Гітлера до влади в 1933

обидві держави разом вторглися в Польщу. Нацистські промови передруковувалися в радянській пресі, і нацистські офіцери захоплювалися радянською ефективністю масових депортацій.

Але сьогодні росіяни не говорять про цей факт, оскільки нові закони роблять це злочином. Друга світова війна є елементом історичного міфу Путіна про невинність і втрачену велич Росії — Росія повинна мати монополію на жертви та на перемогу. Про базовий факт, що Сталін спричинив Другу світову війну, вступивши в союз з Гітлером, не можна ані говорити, ані навіть думати. Гнучкість Сталіна щодо фашизму є ключем до розуміння Росії сьогодні. За Сталіна до фашизму спочатку всім було байдуже, потім він став поганим, потім усе було добре, доки Гітлер не зрадив Сталіна і Німеччина не вторглася на Радянський Союз — тоді все знову стало погано. Але ніхто ніколи не визначив, що це означає. Це була коробка, в яку можна було покласти що завгодно. Комуністичні чистили так само, як фашистів на показових процесах. Під час холодної війни американці та британці стали фашистами. І «антифашизм» не завадив Сталіну атакувати євреїв під час його останньої чистки, а його наступникам змішувати Ізраїль з нацистською Німеччиною.

Радянський антифашизм, іншими словами, був політикою «і вашим і нашим». Це не відповідь фашизму. Адаже фашистська політика починається, як казав нацистський мислитель Карл Шмітт, з визначення ворога. Це саме зробив і радянський антифашизм. По суті, фашизм повернувся до Росії, просто зробив це через задні двері. У Росії 21 століття «антифашизм» всього лише надав можливість російському лідеру визначити національних ворогів. Справжнім російським фашистам, таким як Олександр Дугін і Олександр Проханов, приділяли ефірний час у медіа. А сам Путін спірається на творчість міжвоєнного російського фашиста Івана Ільїна.

Для президента «фашист» чи «нацист» — це просто той, хто протистоїть йому чи його плану знищення України. Українці — «нацисти», бо не визнають, що вони росіяни, і чинять опір. Мандрівнику в часі з 1930-х років не складе труднощів визначити режим Путіна як фашистський. Символ Z, мітинги, пропаганда, війна як очисний акт насильства та ями смерті навколо українських міст

хтось, кого росіяни мають право вбити. Мова ворожнечі, спрямована проти українців, полегшує їх вбивство, як ми бачимо в Бучі, Маріуполі та в усіх частинах України, які були під російською окупацією. Братські могили — це не якась випадковість війни, а очікуваний наслідок фашистської війни на руйнування.

Коли фашисти називають «фашистами» інших людей — це і є фашизм, доведений до своєї нелогічної крайності як культ безрозсудства. Називати інших фашистами, будучи фашистом, є основою путіністською практикою. Джейсон Стенлі, американський філософ, називає це «підривною пропагандою». Я назвав це «шизофашизмом». В українців найелегантніше формулювання. Вони називають це «рашизмом».

Сьогодні ми розуміємо про фашизм більше, ніж у 1930-х роках. Тепер ми знаємо, куди це привело. Ми повинні визнати фашизм, бо тоді будемо знати, з чим маємо справу. Але розпізнати це не означає відкотити назад. Фашизм — це не дискусійна позиція, а культ волі, що випливає з вигадки. Йдеться про містику людини, яка зцілює світ насильством, і вона буде підтримуватися пропагандою до кінця. Це можна побороити лише демонстрацією слабкості лідера. Фашистського лідера потрібно перемогти, а це означає, що ті, хто проти фашизму, повинні зробити все необхідне, щоб перемогти його. Тільки тоді міфи руйнуються.

Як і в 1930-х роках, щойно демократія по всьому світу почала ослаблятися, фашисти зробили свій хід і почали війну зі своїми сусідами. Якщо Росія переможе в Україні, це буде не просто знищення демократії силою, хоча це також дуже погано. Це буде деморалізація для демократій у всьому світі. Ще до війни друзі Росії — Марін Ле Пен, Віктор Орбан, Такер Карлсон — були ворогами демократії. Перемоги фашистів на полі битви підтвердять, що правий той, хто сильніше, що причина в тих, хто програв, що демократії повинні зазнати невдачі. Якби Україна не чинила опір, це була б темна весна для демократій усього світу. Якщо Україна не переможе, нас очікують десятиліття темряви.

(У скороченому вигляді...)

Тімоті Снайдер,
The New York Times
<https://texty.org.ua/fragments/106742/rosiya-ce-fashystska-derzhava-yakshokrayina-ne-peremozhe-nas-ochikuyete-desyatylittya-temryavy-timoti-snajder/>

Путін вже зруйнував «русский мир» — історик Тімоті Еш про війну Росії з Україною

«Російські вигнанці», які сьогодні живуть за кордоном, зовсім не планують розпаду Росії, на який, з огляду на війну, сподіваються у світі та зокрема в Україні, вважає колишня високопоставлена співробітниця Державного департаменту США Фіона Гілл, у минулому — офіцерка Національної розвідки США, нині старша наукова співробітниця Центру США та Європи Інституту Брукінгса. Про це Гілл сказала у своєму виступі під час конференції «Україна, Захід і світ: перелом чи трансформаційний момент?» в Інституті Брукінгса.

ФІОНА ГІЛЛ: РОСІЯНИ У ЄВРОПІ ПЛАНУЮТЬ ПОВЕРНУТИСЯ ДО РОСІЇ, ЯК ЛЕНІН

Сьогодні в Європі дуже багато росіян, а не тільки українців, наголошує експертниця Держдепартаменту США Фіона Гілл. Вона також провела паралелі із 1917 роком та наголосила: «Ми повинні враховувати російську опозицію, російських вигнанців, так само, як Ленін свого часу повернувся після, ви знаєте, кількох десятиліть перебування в Європі. Дуже багато росіян зараз сидять у Європі, зовсім не плануючи розпад РФ, а навпаки — як вони можуть зіграти роль у майбутньому Росії». Учасники конференції розглядали такі можливі сценарії розвитку Росії у майбутньому — докорінні зміни, все більша ізоляція від світу за прикладом Північної Кореї, ще більша мілітаризація, ще більш закриті кордони.

«Ми не можемо уявити собі стабільний європейський порядок, поки не зрозуміємо, що буде з Росією в майбутньому», — вважає Сьюзен Глассер, колумністка видання *New Yorker* (раніше — *Politico* і *Washington Post*), авторка книг «Повстання Кремля», «Людина, яка керувала Вашингтоном».

Фіона Гілл переконана, що стосовно Росії «буде дуже багато роботи, знову як у 1989 році», але цього разу впливатиме низка факторів, як невинна агресія Росії проти України, глибокі стосунки з Китаєм. За спостереженнями Гілл, російська громадськість розлучена ситуацією, але не має наміру змінювати політику країни в цілому. Ілюстрацією, за словами Гілл, є слова ексватажка групи «Вагнер» Євгена Пригожина, який казав, що війна була помилкою, але росіяни не повинні програти її. Щодо Росії та її потенційної модифікації у майбутньому світ потребуватиме, каже Фіона Гілл, «багато винахідливості та наполегливого мислення». «Але ми не повинні робити це за рахунок України», — наголошує експертка.

ТІМОТІ ЕШ: ПОРАЗКА РОСІЇ — НАЙКРАЩИЙ СЦЕНАРІЙ ДЛЯ НЕЇ САМОЇ

«Найважливіше, що ми маємо зробити якнайшвидше — це дати можливість Україні виграти цю війну. І найкращим розвитком подій для самої Росії була б її поразка», — заявив професор європейських студій Оксфордського університету Тімоті Гартон Еш. Він зачитував також промову у німецькому Бундестазі 1985 року про те, що «поразкою була найкращим, що трапилось з Німеччиною», на ній була збудована німецька свобода, процвітання, демократія і верховенство права. Еш також наголосив: Путін зруйнував «русский мир» та призвів до трагедії для російської культури. «У 2013 році Київський міжнародний інститут соціології засвідчив, що 80% українців мали загалом позитивне ставлення до Росії, а після вторгнення Росії в Україну таких залишилося лише близько 2%. Володимир Путін буквально зруйнував «русский мир», — каже британський історик. Він також розповів, як цього року відвідав книгарню у Києві, куди люди приносять російські книжки, щоб позбутися їх. «

«Коли я був там, увійшов хлопець, який приніс 50 томів творів Леніна як непотріб, — каже він. — Сталася трагедія для російської культури. У Великій Британії ми робили величезні помилки, але перехід від постколоніальної культури був набагато м'якшим, і наша література збагачена постколоніальними письменниками. Натомість для російської культури розгорнулася справжня трагедія». Еш також розповів про власну зустріч із Путіним у 1994 році на конференції у Санкт-Петербурзі. Вже тоді Путін говорив про «території, які історично належать Росії», згадуючи Крим, а також називав російськомовне населення росіянами. «Ще тоді я казав, що якби ми називали всіх англомовних людей англійцями, то було б найбільшою країною у світі, — каже Тімоті Еш. — А слова Путіна про Крим — дуже показові. Тобто він хотів відновити імперію вже через 3 роки після розпаду СРСР. А отже розширення НАТО, що сталося за 5 років після цієї розмови, не має нічого спільного з реальними причинами російського вторгнення в Україну».

Професор додав, що найбільше сьогодні слід переживати про збереження належного рівня допомоги Україні та висловив переживання щодо результатів президентських виборів у США: «Перемога [Дональда] Трампа стала б катастрофою з багатьох боків, але зокрема це було б катастрофою для України. Натомість Путін очевидно сподівається, чекає і працює для того, щоб Трамп переміг». «Якщо ви вважаєте, що ваша найбільша проблема — це Китай, тоді ви маєте допомогти Україні перемогти, — сказав Еш, аналізуючи геополітичну стратегію США. — Перше, це найбільший стримуючий фактор для Сі Цзіньпіна, щоб не йти на Тайвань. По-друге, збільшуються оборонні потужності Європи, таким чином, є новий розподіл тягаря в межах трансатлантичних ліній, де Європа робить набагато більше для власного захисту, а отже ви можете звільнити ресурси для вирішення викликів в Азії та підтверджуєте вашу відданість міжнародному порядку».

17 вересня 2023 року

(Передрук із «Голосу Америки»)

(У скороченому вигляді. ПОВНІСТЮ — за посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/putin-viyna-russkiy-mir/32596603.html>)

ПОРАЗКА паразитарної імперії російського фашизму – НЕМИНУЧА

– Ми знаємо, що Україна переможе. Але чи всі вірять у Європі та у США – зважаючи на швидкість контрнаступу?

– Звичайно, Україна переможе. Але є проблема з тим, що багато хто неправильно розуміє суть контрнаступу. Війна – це не тільки те, що відбувається на землі, контрнаступ – не тільки долання мінних полів. Зараз триває складний контрнаступ, який НАТО називає «мультидоменим». Україна наступає одночасно у повітрі, на суші, на морі, у кіберпросторі, в інформаційній сфері, під час операцій спецпризначенців. Усе це робиться взаємопов'язано, і український генштаб тут дає

– Чому ці слова не звучать? Байден боїться?

– Не тільки він, але також його найближче коло. Це розумні, працьовиті інтелектуали, але більшість із них – ті самі люди, які помилялися у прогнозах щодо Росії ще за часів Обами. Найголовніше: вони в принципі не вірять, що Росію реально перемогти. Друга причина – вони бояться, що буде ескалація. І третє – вони не розуміють, що станеться, якщо Росія отримає катастрофічну поразку, російські війська будуть розбиті й режим у Москві впаде. Що далі? Схоже, що ці три речі є перепону. І це свідчить про повне нерозуміння ними природи війни, нерозуміння

ним морем. І я переконаний: український генштаб розуміє, що Україна ніколи не буде в безпеці, доки Росія контролює Крим. Україна ніколи не зможе по-справжньому відновити економіку, поки Росія з Криму може розірвати судноплавство з Одеси, Херсона, Миколаєва або геть заблокувати Азов. Тому я не бачу, як Україна могла би погодитися на будь-який компроміс, за якого Росія залишиться в Криму. І я вважаю, що Захід не має права прощувати будь-які подібні варіанти.

– Якої зброї зараз бракує ЗСУ? Ви вже згадали про ракету дальнього радіуса дії – чи це правильно? І чи не буде, як з

за умови, якщо США нарешті зрозуміють: Путін продовжуватиме це робити, доки не зрозуміє, що він програв. Бо коли у нього в голові з'явиться думка: «я програв» або «йде до поразки» – то йому доведеться зупинитися, і він змінить наратив.

– Або використає ядерну зброю.

– Окей, до цього питання ми ще повернемося. А я повторюю: треба дати йому зрозуміти, що він програв. Це буде, коли 50 країн, включаючи США, Німеччину, Велику Британію, Францію, скажуть: «Ми хочемо, щоб Україна перемогла. Наша політика полягає у перемозі України». Тоді він побачить, що

Але дуже схоже, що ми подолали емоційний та інтелектуальний бар'єр. А зараз ключове завдання – відокремити у сприйнятті Заходу запрошення до НАТО від вступу до НАТО. Бо у Вільносі постійно доводилося чути, мовляв, якщо Україну запросять до НАТО, то Альянс опиниться у стані війни.

– Це ж неправда!

– Звичайно, це не так! Але це казали всі, навіть американський радник з нацбезпеки. Тож ми маємо наполегливо пояснювати, щоби прийшло розуміння цього. Наприклад, Швеція отримала запрошення понад 18 місяців тому, а вона досі не є членом НАТО! Натомість було б

Бен Ходжес – один з найвідоміших в Україні відставних генералів США. У 2014-2018 роках, під час кількох операцій РФ у її збройній агресії на Донбасі, він був командувачем армії США в Європі, потім пішов у відставку, але лишився зануреним в українські питання – і водночас не скутим зобов'язаннями, які накладає офіційна посада. Від початку 2022 року він публічно підтримує озброєння України і критикує владу США за недостатню допомогу ЗСУ. Раніше від нього лунали оптимістичні прогнози щодо звільнення Криму, які не справдилися, але Ходжес має пояснення, чому так сталося. Ми поговорили не лише про це. Що є ключовою помилкою Байдена щодо України і чому він продовжує наполягати на цій помилці? Що має стати переламним моментом, який гарантує перемогу України? Чому США вважають, що Росія не зважиться на ядерний удар?

Дивіться відповіді в інтерв'ю, записаному під час Варшавського безпекового форуму. Ця розмова за змістом доповнює інтерв'ю Андрія Загороднюка про потреби ЗСУ та викили у відносинах із Заходом, яке ми опублікували раніше, тож якщо ви його не бачили – рекомендуємо подивитися відеOVERСІЮ або прочитати її текстовий виклад. Також для тих, хто віддає перевагу читанню, ми підготували інтерв'ю Бена Ходжеса у текстовому форматі.

Бен Ходжес: Я не бачу позитивних сценаріїв для Росії у цій війні, за одним винятком

фору російському. Візьмемо атаку на Крим, що триває вже місяць. Її елементи не були збігом обставин, був втілений витончений план. Спершу – вивести з ладу радары, потім – удар по логістиці, і далі – знищення штаб Чорноморського флоту.

А разом це складається в єдиний план, мета якого – зробити Крим непридатним для розміщення російських сил. І це – ключ до вашої перемоги.

– Не так давно ви давали оптимістичні прогнози про звільнення Криму вже до кінця цього року. Чому цього не сталося?

– Так, я вважав, що Україна звільнить Крим до кінця літа 2023 року. Але пригадайте, я завжди додавав застереження: це буде, якщо ми, тобто західні партнери, надамо ЗСУ все необхідне. Ми цього не зробили. Тож я справді помилюся у своїй оцінці, що американська адміністрація і німецький уряд вирішать надати Україні далекобіяну зброю та інші потрібні їй потужності. Я був упевнений, що нарешті почую від мого президента слова: «Ми хочемо, щоб Україна перемогла. А для того, щоб вона перемогла, вона має отримати ось це». Але я помилюся, цього так і не прозвучало.

Те, що зробив президент Байден, також не варто недооцінювати. США змогли зібрати до купи і утримати разом понад 50 країн (що беруть участь у форматі «Рамштайн»). США надають значну військову допомогу. Та водночас Байден не зробив найважливішого: він не визначив мету, чого ми хочемо досягти. Ми чуємо від нього лише фразу: «Ми будемо з Україною стільки, скільки потрібно». Але це абсолютно порожні слова! «Потрібно» для чого? Натомість президент мав сказати: «Ми хочемо, щоб Україна перемогла. Ми хочемо, щоб Україна відкинула Росію до кордонів 1991 року».

Україні і нерозуміння Росії.

– Чому вони вважають, що Росію неможливо перемогти?

– Схоже, через те, що вони повірили в образ Росії як занадто великої країни, яка до того ж має тисячі одиниць ядерної зброї, а тому, мовляв, її подолати неможливо. Хоча для мене очевидно, що Україна переможе Росію. Ми знаємо з історії, що війна – це випробування волі й випробування логістики. І я бачу, що все розвивається позитивно для України, та не бачу жодних позитивних варіантів для Росії на горизонті. Жодного!

Є лише один виняток. Це – варіант, коли ми будемо говорити: «Ми сподіваємося, що Україна зможе досягти доброго результату на переговорах», або: «Слухай, Україно, нехай вже Росія залишить собі Крим заради миру». Бо саме ці заяви є киснем для Кремля.

– Чи можливо повернути Криму військовим шляхом за нинішніх реалій, коли Захід і США надають Україні певну зброю, але не все, що потрібно?

– Так, нерішучість лише затягує конфлікт: загине багато більше людей, буде набагато більше руйнувань. Хоча все могло би закінчитися значно швидше, якби США і Німеччина прямо сказали: «Ми хочемо, щоб Україна перемогла у війні. Ось те, що вам потрібно для перемоги. Беріть».

І я підкреслюю: Крим – це єдине, що має значення. Якщо Україна звільнить Крим, то все закінчиться.

Росія ж взагалі не зацікавлена у Донбасі – за винятком того, що контроль над ним дає сухопутний коридор до Криму. Це – єдине, що її цікавить. Посудіть самі: Росія не зробила геть нічого для розбудови Донецька і Луганська від 2014 року. Нічого! Єдине, що вони там робили – це забирали чоловіків для армії.

– Та й Крим Росії потрібен виключно як військова база.

– Так, для контролю над Чор-

танками: ми тривалий час говорили, що кількості танків змінять ситуацію. А коли танки надійшли – то виявилось, що цього недостатньо, бо росіяни протидіють їм «Ланцетами» та мінними полями.

– Так, у цьому була проблема – було дуже багато акценту на конкретних платформах. F-16, ATACMS, Leopard, Patriot – усе це важливо, але немає якоїсь однієї зброї, яка б змінила хід війни. Важлива комбінація зброї, військова спроможність та її правильне застосування. Щоби зрозуміти, чого Україна потребує для перемоги, треба запитати себе: а як саме може статися перемога? Моя відповідь: для перемоги Україна має звільнити Крим. А що потрібно для звільнення Криму? Потрібні сили, які можуть ізолювати Крим, перерізати сухопутний коридор та Керченський міст, а потім зробити Крим непридатним для розміщення російських військ.

Зробити так, щоб Чорноморський флот не міг залишатися в Севастополі. Російські літаки не могли залишатися в Саках, російська логістика – у Джанкої.

Для цього потрібна далекобіяна зброя. Треба, щоб українці могли щодня бити по Севастополі, по Саках, кожен день! Щоб росіяни були змушені втекти звідти. Єдина перевага росіян – це маса, якої у них багато. Нічого більше. Їм байдуже, скільки людей буде вбито. Отже, треба нейтралізувати цю масу, знищуючи штаби, логістику, артилерію. Щоб робити це, Україні потрібні далекобіяні засоби високоточного вогню. А що саме це буде – ATACMS, Taurus, Storm Shadow, безпілотник Grey Eagle чи GLSDB (наземна бомба малого діаметра) – це не має значення. Але якщо ви отримаєте ці спроможності у достатній кількості – то росіяни більше не зможуть залишатися в Криму. Тож я вірю, що ваша війна може закінчитися наступного року –

ми обрали цей шлях. А зараз він ще повернемося. А я повторюю: треба дати йому зрозуміти, що він програв. Це буде, коли 50 країн, включаючи США, Німеччину, Велику Британію, Францію, скажуть: «Ми хочемо, щоб Україна перемогла. Наша політика полягає у перемозі України». Тоді він побачить, що

дуже важливо за допомогою запрошення надати сигнал Україні. І це стане також сигналом для Росії, що вона не має права голосу, коли йдеться про розширення Альянсу.

– Дехто у США проти вступу України до НАТО навіть після перемоги. Вони кажуть, що у цьому разі, якщо Росія знову розпочне війну, США доведеться брати у ній участь.

– Так! І ми були готові зробити це з 1949 року, від моменту заснування НАТО, у разі нападу на будь-якого члена Альянсу. Навпаки, найкращий спосіб гарантувати, що Росія не нападе, – це членство України в НАТО. Адже Росія, якщо б жажливою вона не була, не прагне вчиняти самогубство. А її напад на НАТО безумовно означає вважати самогубство. Тому я вважаю, що Сполучені Штати повинні підтримати ідею вступу України до Альянсу. Це покращить безпеку і стабільність в Європі. А Росія побачить, що через власні дії вона отримала країни НАТО уздовж свого кордону, від Фінляндії до Туреччини. Взагалі, нам треба припинити говорити про Україну як про щось ізольоване. Україна – це частина регіону, який є стратегічно важливим для Заходу, яка буде членом НАТО. Вона має бути частиною нової чорноморської стратегії Альянсу. Разом – Україна, Румунія, Болгарія, Туреччина, а потім, хто знає, може, приєднаються Молдова і Грузія. Це будуть історичні зміни безпекової ситуації, на багато поколінь вперед. І це обов'язково станеться.

Сайт «Європейська правда», 13 жовтня 2023 року

Інтерв'ю взяв

Сергій СИДОРЕНКО,
Володимира Олійника,
Варшава – Київ

<https://www.eurointegration.com.ua/interview/2023/10/13/7171238/>

Як Путін і ХАМАС погрожують Європі енергетичною кризою цієї зими

Європа зустрічає вже третій опалювальний сезон в умовах газової війни з Росією, розв'язаною Кремлем ще до вторгнення в Україну. Цього разу Євросоюз підготувався, як міг, і ще місяць тому європейці були впевнені, що не замерзнуть до весни. Але за цей місяць сталися дві події, які знову поставили Європу на межу енергетичної кризи.

По-перше, на Близькому Сході почалася нова війна. ХАМАС напав на Ізраїль, і конфлікт у ключовому нафтогазовидобувному регіоні планети загрожує перерости в регіональний, а то й міжнародний. А по-друге, на дні Балтійського моря сталася дивна аварія на європейському газогоні, яка відродила привид великої диверсії на «Північному потоці» річної давнини й поставила під сумнів безпеку інфраструктури, від якої залежить енергозабезпечення майже 27 країн ЄС. А все було так чудово ще місяць тому.

ЯК ЄС ПІДГОТУВАВСЯ ДО ЗИМИ

Російський лідер Володимир Путін почав перекидати газ Європі ще влітку 2021 року, а після вторгнення в Україну в лютому 2022-го постачання швидко скоротилися до мінімуму. Європа, яка не запроваджувала санкції проти російського газу, напружилася і впоралася із залежністю від «Газпрому». Якщо до війни російський газ покривав понад 40% європейських потреб, то тепер менше ніж 10%. Для цього довелося економити газ, замінювати російські трубопровідні поставки зрідженим газом за захмарними цінами, субсидувати населення та промисловість.

До нової зими європейці підготувалися особливо ретельно: заповнили сховища до небачених 99%, налагодили термінали для приймання зрідженого газу, уклали мегаконтракти на його постачання на роки вперед. Все йшло добре, ціни впали з торішніх піків у два-три рази, і навіть французькі атомні станції повернулися до нормальної роботи після несвочасного провалу минулої зими через

планові й не дуже профілактичні роботи на АЕС. Проте навіть ретельна підготовка не усунула структурні проблеми, через які Європа в найближчі роки буде вразлива для енергетичного шантажу з боку Кремля чи арабських країн.

ЧОМУ ЄВРОПІ НЕ ГАРАНТОВАНА ТЕПЛА ЗИМА

По-перше, ЄС не позбавився Росії повністю. «Газпром» і «Новатек», як і раніше, постачають європейським споживачам помітні обсяги як трубопровідного, так і скрапленого газу. Стабільність цих поставок під питанням відтоді, як Путін довів здатність перекидати кран для досягнення політичних і воєнних цілей, навіть якщо це шкодить «Газпрому» та російській економіці загалом.

По-друге, відмова від одного великого постачальника трубопровідного газу за довгостроковими контрактами в обличчі «Газпрому» зробила ЄС залежним від цін на вільному спотовому ринку скрапленого газу — примхливому й чутливому до геополітичних проблем.

Ніщо так не пригнічує ринки і не підіймає ціни, як загроза перебоїв з постачанням. Ніщо так не зриває постачання, як війна, оскільки вона загрожує інфраструктурі світового енергетичного ринку: протокам, газогоні, портам, видобувним платформам. Восени минулого року підірвали головний російський підводний газопровід у Європу — «Північний потік». Восени цього року трапилася дивна аварія на підводному газогоні Balticconnector між Фінляндією та Естонією, і ціни різко зросли. У поточну ціну газу в Європі вже заклали геополітичні ризики, і будь-яка ескалація лише збільшить рахунок за світло і опалення цієї зими. Це вже відбувається.

ГАЗУ БАГАТО, ПОПИТ ПРИГНІЧЕНИЙ АЛЕ ЦІНИ НЕ ЗНИЖУЮТЬСЯ. ЧОМУ?

Ціни на газ у Європі зараз у два-три рази перевищують довоєнні, попри те, що цього року попит

скоротився більш ніж на 10% порівняно з минулим та на 17% порівняно з середнім у передвоєнну п'ятирічку 2017-2021. Ще рік тому ціни були не втричі, а вдесятеро вищі за колишні, проте їхнє зниження так і не призвело до відновлення попиту, оскільки Європа переживає економічну кризу, населення економить гроші, а виробництво скорочується. Водночас із постачанням все гаразд — ЄС має достатньо газу. Європейські підземні сховища переповнені, частину газу закачали до українських сховищ, попри війну, і тепер трейдери вже використовують судна для зберігання скрапленого газу. Біля європейських берегів стоять на рейді два десятки газозовів в очікуванні покупців.

Однак попри пригнічений попит та надлишок пропозиції, ціни зростають. Причина — війна та загроза диверсій на трубопроводах у Європі, зазначають аналітики ICIS. «Попри комфортний рівень постачання, побоювання ескалації переважають. Потенційно, якщо погода залишиться м'якою, і не буде нових проблем, ціни можуть знизитися», — пишуть вони, але попереджають, що при зниженні цін у Європі з'являться конкуренти за цей газ в Азії, і газозови можуть знятися з якоря біля Кадіса і вирушити до Китаю та Індії.

ПРИВИД АРАБСЬКОГО ЕМБАРГО

Російський трубопровідний газ ЄС замінив на скрапленій. Приблизно половина імпорту надходить із США, найбільшого у світі виробника нафти й газу. Іншу половину постачають країни, які у конфлікті між Ізраїлем та ХАМАС безпосередньо чи опосередковано опинилися з протилежного боку барикад від Заходу — Росія, Катар, Алжир та Єгипет. Єгипет минулого року постачав скраплені газ до ЄС, однак влітку припинив, оскільки ціни в Європі впали, а в Африці було жарко і довелося задовольняти внутрішній попит на газ. У жовтні він відновив експорт, але ХАМАС напав на Ізраїль, постачання газу з Ізраїлю до Єгипту скоротилося, і Єгипет знову припинив експорт зрідженого газу.

Росія і Катар поки що продовжують продавати ЗПГ на неймовірно прибутковому європейському ринку. Одако і ті, й інші дружать з угрупованням ХАМАС, яке Європа вважає терористами. Можливість зриву постачання з політичних причин нервує ринки та підтримує високі ціни на газ у Європі. Тим більше, що інші арабські країни з-поміж провідних експортерів енергоносіїв прохолодно ставляться до Заходу, а деякі вороже — до Ізраїлю.

У разі великого конфлікту за участю, наприклад, США та Ірану, вони потенційно здатні стати в позу і, попри збитки, спробувати придушити західну економіку, як арабські країни ОПЕК після війни Судного дня, у 50-у річницю якої Ізраїль 7 жовтня цього року зазнав найбільшого нападу за ці півстоліття. Як можуть вони знову запровадити нафтогазове ембарго і занурити Європу й США в кризу на десятиліття? Все можливо, але це не в їхніх інтересах, кажуть аналітики, зазначаючи, що і Катар, і Саудівська Аравія зачно міцніше вплетені у світову економіку, ніж у дні Війни Судного дня. «Катар, як і інші країни, прагнув вивести Європу від російського газу. Він дуже зацікавлений у збереженні цього ринку», — зазначає Агата Лоскот-Страчота з дослідного центру Bruegel. «Не виключено, що Катар готовий підтримувати невизначеність, щоб підігріти ціни. Однак я не впевнена, що вони зважаться навмисне зупинити постачання», — сказала вона.

Невизначеність на руку й іншим постачальникам газу в ЄС. Євросоюз отримує газ по підводних газопроводах з Африки й Норвегії. Будь-яка аварія загрожує дефіцитом, стрибком цін і новою енергетичною кризою. «Трубопроводи можуть виявитися метою зловмисників, якщо хтось захоче підвищити ці ризики, спровокувати підвищення цін або просто завдати шкоди європейським споживачам», — каже Лоскот-Страчота. «Страхи щодо цього цілком реальні після вибуху «Північного потоку» та нещодавньої події на Balticconnector. А нестабільність і криза на Близькому Сході лише підливають олії у вогонь».

Олексій КАЛМИКОВ, ВВС, 30 жовтня 2023 року.

(У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c9e5z7d212ko>)

Останній саміт Європейського союзу продемонстрував, наскільки серйозними є розбіжності між, з одного боку, переважною більшістю країн ЄС, і з іншого — Угорщиною та Словаччиною. Оглядачі й раніше казали, що після перемоги партії Роберта Фіцо на парламентських виборах у Словаччині новий очільник словацького уряду стане ревним союзником Віктора Орбана. Але Фіцо, як це й було під час його попередньої каденції, виступає навіть з більш жорсткими заявами, ніж його угорський колега.

Європа проти Орбана і Фіцо. Що означають дії та заяви прем'єрів Угорщини і Словаччини?

Тільки перший саміт ЄС — і словацький прем'єр вже встиг повідомити, що його країна проти військової допомоги Україні й що Україна — це найкорумпованіша країна світу. Дивно чути це від політика, який позбувся влади саме внаслідок корупційного звинувачення й не був заарештований тільки тому, що для відповідного рішення не вистачило голосів у парламенті. Але цинізм Роберта Фіцо — це його, можна сказати, фірмовий політичний стиль.

Орбан, який напередодні саміту Європейського союзу зустрічався у Пекіні із російським президентом Володимиром Путіним, також не збирався виправдовуватися за цей вчинок, який викликав справжнє несприйняття на Заході. Навпаки, угорський прем'єр атакував колег, підкреслював, що Угорщина виступає за мир на відміну від інших країн Європейського союзу, й саме така політика обумовлює його контакти із Путіним.

Якраз цими днями уряд Орбана продемонстрував, що буде продовжувати політику контакту з диктатурами — коли очільник угорського зовнішньополітичного відомства Петер Сіярто злітав до Мінська й зустрівся із Олександром Лукашенком. Але цього разу не мовчали самі європейські лідери. Були й публічні заяви щодо неприпустимості контактів із російським президентом, і кулуарна критика, про яку розповіла естонська прем'єрка Кая Каллас.

ВЛАСНІ ІНТЕРЕСИ, А НЕ ІНТЕРЕСИ ПУТІНА

І тут треба зрозуміти, що і для Орбана, і для Фіцо така критика вже сама по собі є певною загрозою. Угорський прем'єр може скільки завгодно порівнювати членство Угорщини в ЄС із радянською окупацією, але в реальності він прекрасно розуміє, наскільки важливим є для його країни членство в ЄС. І Фіцо це розуміє. Тому, звичайно, обидва прем'єри будуть виступати з жорсткими заявами й навіть намагатися блокувати певні рішення, але в результаті все одно погоджуватимуться із поглядом більшості. Непоганим прикладом стало рішення про можливу передачу України доходів від російських активів, заморожених у Європі. Це серйозний удар по російських економічних інтересах, можливо навіть перший крок до конфіскації російських активів, які перебувають на Заході. І ніякої інформації про те, що Орбан і Фіцо були проти цих домовленостей, немає. Тому що, як і всі класичні популісти, угорський і словацький прем'єри захищають насамперед власні інтереси, а не інтереси Путіна.

Свої зв'язки з Росією вони насамперед використовують. І їхнім європейським колегам треба докласти зусиль, щоб це ставлення до політики не далось взнаки на європейській єдності.

Віталій ПОРТНИКОВ, «Радіо Свобода», 28 жовтня 2023 року.

Віталій ПОРТНИКОВ (на світліні) співпрацює з Радіо Свобода з 1991 року. Народився в 1967 році в Києві. Закінчив факультет журналістики МДУ. Працював парламентським кореспондентом «Молоді України», колумністом низки українських, російських, білоруських, польських, ізраїльських, латвійських газет та інтернет-видань. Також є засновником і ведучим телевізійної дискусійної програми «Політклуб», що виходить зараз в ефірі телеканалу «Еспресо». У російській редакції Радіо Свобода веде програму «Дороги до свободи», присвячену Україні після Майдану і пострадянському простору. — <https://www.radiosvoboda.org/a/orban-fitso-viynaprostiya/32657786.html>

Фото — за посиланням: <https://zbruc.eu/node/116808>

Цього разу у нас знову – і поезія, і проза. Представляємо твори наших письменниць і журналісток, що працюють у цьому часописі: Наталі ФЕДЬКО з Дніпра і Олени МАКОВІЙ з Кривого Рогу. Вони – про те, що для них є важливим у своєму світобаченні, відштовхуючись то від живої природи, то від слів глибоких. І хоч у кожній – свій шлях, але у обох він – на справді українській основі та про те, що хвилює їхні душі.

Виноградова таємниця

У подвір'ї пологового будинку ріс-вирослав кущ дикого винограду. Восени його гілки з листям розлягалися на паркані, звисаючи згорі чарівними гірляндами і навіть створювали внизу, ближче до землі, малесеньку альтанку. Його листя притягувало погляди перехожих і поселяло в їхні серця цю красу разом з надіями на все добре.

Так, бо цей виноград протягом свого життя був свідком багатьох радісних подій у житті батьків, коли їхні обличчя сяяли щастям від появи на світ їхніх дітей з надіями на велике майбутнє. Але в той час вони думали саме про них, про дітей, а виноград просто не помічали.

Однак він був також свідком і дуже печальних подій. Це коли після важких пологів вмирили матері або очікувані діти так і не з'явилися

на світ. Ось тоді цей розлогий і яскравий кущ винограду помічали, а дехто навіть звертався до нього (подумки або вголос) із такими прибіжно словами:

«Стирчиш ти тут на виду у всіх, такий здоровий, високий і зовсім безсердечний! Так – безсердечний, бо не розумієш мого горя, не розумієш, бо не знаєш, як це, коли з тобою немає того кого ти любив або на кого так сподівався!!!».

Та ось настав час, коли й того винограду не стало на світі. Мабуть, чиясь зла і заздрісна рука його знищила... Але трохи збоку від того місця, де він ріс, несподівано з'явилась і швидко росла-виростала дика троянда. І тепер було зрозуміло, кого той виноград захищав малесенькою альтанкою.

Але тепер маленька троянда залишилась одна, зовсім беззахисна. І кудись зникла з її життя та висока гармонія, коли виноград був із нею, коли він її надійно захищав і від вітрів, і від недобррозичливих поглядів. І все сильніше й сильніше реготав, налітаючи на неї, пронизливо холодний осінній вітер, а маленька трояндочка все нижче й нижче схилилась до землі: туди, де її колись оберігав і любив її вірний друг, дикий виноград.

(Ілюстративне фото – за посиланням: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4#/mediа/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Parthenocissus_quinquefolia_fructis.jpg)

Політ фантазії, думок політ

1.

Ти гадаєш, що вже все на світі знаєш? Але ж це не так. Таємниці життя ще ніколи й нікому не відкривалися. Їх не збагнути, не схопити... Вони – як маленькі дітки: розбіглися навкруг нас, поховалися й грають з нами в піжмурки... „Один, два, три, чотири, п'ять, я їду шукать...“ – І йдеш невідомо куди й шукаєш невідомо що.

Та життя – все ж не гра. У грі – простіше, бо там – постійні правила. А життя – мінливе, вередливе, непередбачуване: вчора – друзі, сьогодні – вже вороги, вчора – біле, а сьогодні – чорне... І піди розберися...

Все чогось шукаємо, хочемо пізнати себе й те, що навколо нас. Іноді щось знаходимо, але більше – втрачаємо, хоча хочеться знахідок і тільки знахідок, щоб зазирнути за лаштунки життя. Та чи треба?

2.

Політ думки, знахідка... Це як метелик: полетів, сів на квіточку, випив нектар і злетів у відкритий простір. Намагаєшся впіймати, вдивитися в очі, аж раптом все щезає... Коли впіймаєш, то подаруєш світу цю прекрасну мить, яку зумів зупинити і залишити живою для всіх: прекрасну й дивовижну.

А потім знову будеш чекати на зустріч із натхненням. І яке ж хвилююче це очікування! Бо ж можливо, що більше ніколи не з'явиться, ніколи не прилетить знову цей метелик. І як тоді жити без нього, щоб не збожеволіти?... Тож прилети, мій метелику, прилети! Я тебе благаю!..

3.

Простір часу без кінця намагаються підкорити каравани думок. Ідуть і йдуть. Але

подивишся: всі вони – якісь одноманітні, знайомі... І про це вже було, і про це, і це вже десь бачила-зустрічала... А це ось щось таке незрозуміле... І запалюєш свічку, і намагаєшся розпізнати, що ж воно за думки такі.

Але не тільки одна свічка для цього потрібна, а й чиста джерельна вода з глибин твого серця, і чисті слізи. А якщо без свічки, без сліз, без серця, без надії, то згине все в чорному тумані егоцентризму. Так, бо все треба викресати чи вичерпати із себе – щоб світити, щоб жити. А коли бажаєш тільки слави, вигоди, то тоді поглинаєш, тоді забираєш, тоді ти – як чорна діра в космосі.

Олена МАКОВІЙ,
м. Кривий Ріг

ВІДЧАЙДУШНА НАДІЯ

Убили маленьку мову.
У Звіра вирости ікла.
Байдужі зіткнули:
«Так, чудес не буває.
Слабких світ вбиває –
ми вже до цього звикли,
Тож мови вмирають
– так, як вода й трава».
Романтики строга
дивляться в очі Долі,
Вдягнувши вбрання
жалобне. А Час летить.
Йому всіх шкода:
і дурнів – вони в неволі,
Й розумних – вони
понімили від самоти.
Вбивають людей,
і мови нещасні гинуть
У війнах жорстоких, тихих... Життя – не гра.
Лиш мудра душа впізнає свої провини.
Які ж-то серця в шаленців, що нищать Храм?!
А мову не вернеш. І немовля окрадене
Вже зна, що слабким і вбогим у світ іде,
Бо смерть його мови стала найбільшою зрадою
Батьків нерозумних... Полює Зло на людей.

Чиясь безталанна мова рида за обрієм,
А я українську – РІДНУ – до серця тулю.
Повзе небуття у світ отруйною коброю,
Щоб вкрасти у мене право на абсолютю.
Та я не скорюся. Я з клітки втекла до Храму,
Бо вмю розгадувати загадки хмар і Ярила.
Я вірю Творцю. Вчорашні розлуки й драми
Уже не болять – я зброю із них створила.

А може, воскресне мова? Втече з полоку Аїда?
Так хочеться світ зцілити! Хтось каже: «Пізно».
Ні! Хлопчик-Дніпро вже став сивочолим дідом,
Але не втомивсь нести нам у хвилях Пісню.

Наталія ФЕДЬКО,
м. Дніпро, 5 лютого 2014 року.

СВІТЛІ КНИГИ

В години смутку й сумнівів ховалась
З дитинства я в обіймах світлих книг,
Чекала дива й захисту від них.
Мені десятки доль чужих всміхались

І плакали із гордих сторінок,
Прочитаних, прожитих. Я звикала
Плекати правду, і завжди замало
Було мені тих знань...

Зростала я. Знайшла себе, таку,
Якою предки бачити б хотіли.
Проте котилась болю чорна брила
За мною з року в рік. В офір вінку

Планета йшла новим рокам назустріч.
Звір реготав... Платону й Заратустрі
Було що нам сказати в час гіркий,
Та люди забувають про книжки.

Розваг і забуття шукає натовп...
Коли мене хотів ударить Звір
У спину списом розначу, вмить стали
На захист книги, котрі я читала.

Обпікся Звір об жар тих сторінок,
Відповз в печеру... Ніжності струмок
Пробився крізь піски нерозуміння.
Чекає Нива мудрості насіння

Від нас, людей. І тільки світлі книги
Нам допоможуть розтопити кригу
Жорстокости й глупоти...

Вересень 2021 року.
Наталія ФЕДЬКО, м. Дніпро.
Малюнок авторки.